

Módszertani megjegyzések, fogalmak

Módszertani megjegyzések, fogalmak	1
A 2011. évi népszámlálás eszmei időpontja	3
Területi egységek	3
Népesség, népmozgalom	4
Eltérés az előzetes és a végleges népességszám között	4
A népesség számának megállapítása, népességekategóriák	4
Népesség	4
Lakónépesség	5
Korcsoportok	6
Családi állapot	7
Házasságkötés óta eltelt évek	7
Élettársi kapcsolat	8
Élettársi kapcsolat kezdete óta eltelt évek	8
Termékenység	8
Állampolgárság	8
Iskolázottság	8
Iskolába járás	8
Legmagasabb befejezett iskolai végzettség	9
Tanulmányi terület, szakirány	10
Nyelvismeret	11
Gazdasági aktivitás, ingázás	11
Gazdaságilag aktív népesség	11
Gazdaságilag nem aktív népesség	12
Az utolsó foglalkozás abbahagyása óta eltelt idő	12
Nemzetgazdasági ág, ágazat	12
Foglalkozási főcsoport, csoport	13
Foglalkozási viszony	13
A foglalkoztatottak napi ingázása	14
Közlekedés	14
A népesség nemzetiségi hovatartozását befolyásoló tényezők	15
Nemzetiség	15
Anyanyelv	15
Családi, baráti közösségben használt nyelv	16
Vallás, felekezet	16
Fogyatékoság, tartós betegség	16
Háztartás, család	17
Háztartás (magánháztartás)	17
Háztartásban, családban élők	17
Háztartásfő	18
Intézeti háztartás	18
Család	18
Családi állás (családban, háztartásban betöltött szerep)	18
Családfő	19
A háztartások, családok gazdasági aktivitási összetétele	19
Háztartások lakáshasználati jogcíme	19
Épület, lakás	20
Lakóegységek	20

Lakás	20
Üdülő	20
Lakott egyéb lakóegység	20
Lakottság, a lakóegység használata	20
Tulajdonjelleget	21
Lakáshasználati jogcím	21
A lakás helyiségei	21
Alapterület	21
Felszereltség	22
Fűtés, fűtőanyag	22
Komfortosság	22
Építési év	23
Falazat	23
A környezet lakóövezeti jellege	23
A lakások lakóival kapcsolatos ismérvek	24
Épület	24
Jelmagyarázat	25

A 2011. évi népszámlálás eszmei időpontja

A népszámlálás állapotfelvétel, egy adott időpontra vonatkozik. Az Európai Unió népszámlálási rendelete a népszámlálás eszmei időpontját a 2011. évre írta elő, az Országgyűlés a 2009. évi CXXXIX. törvényben (népszámlálási törvény) 2011. október 1-je 0 órában határozta meg a pontos időpontot. Az előző, 2001. évi népszámlálás eszmei időpontja február 1-jén 0 óra volt, a két népszámlálás között 10 év és 8 hónap telt el.

A népszámlálás eszmei időpontja

- 1870-ben január 1-jén 0 óra,
- az 1880., az 1890., az 1900., az 1910., az 1920. és az 1930. években december 31-én éjfél,
- 1941-ben január 31-én éjfél,
- 1949-ben, 1960-ban, 1970-ben, 1980-ban és 1990-ben január 1-jén 0 óra
- 2001-ben február 1-jén 0 óra,
- 2011-ben október 1-jén 0 óra volt.

Területi egységek

Az adatokat a 2011. október 1-jei általános területbeosztásnak megfelelően közöljük, az ettől való eltérést jelöljük.

Település

A település fogalma a közigazgatási egységet alkotó helységet (a fővárost, a főváros kerületeit, a megyei jogú várost, a várost, a nagyközséget és a községet) foglalja magába.

Belterület a település azon része, amelynek területén a település igazgatási szervei és általában az ellátó intézmények többsége található.

Külterület a település rendezési tervében meghatározott belterület határán kívül fekvő rész, amely általában mező- vagy erdőgazdasági terület. A népszámlálási gyakorlatban azt tekintjük külterületi településrésznek, ahol legalább egy személyt összeírtunk, vagy ahol legalább egy üres (nem lakott), de egyébként használható lakás van.

Településtípus

A települések népességszám és jogállás szerinti csoportosítása.

Főváros: Budapest.

Megyei jogú város: olyan város Magyarországon, amely – megfelelő eltérésekkel – saját hatásköröként ellátja a megyei feladat- és hatásköröket. A megyei jogú várossá alakulás módját, valamint az azzal járó jogokat és kötelezettségeket jogszabályok írják elő. 2006 óta Magyarországon 23 megyei jogú város van: valamennyi megyeszékhely Budapestet kivéve, és öt további város. (Budapest főváros a megalakulása óta különleges jogi helyzetben van a magyar városok között, ma sem tartozik a megyei jogú városok közé.) A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény alapján megyei jogú városok a megyeszékhelyek és a 2012. január 1-jéig megyei jogú várossá nyilvánított városok.

Megyeszékhely: Kecskemét, Pécs, Békéscsaba, Miskolc, Szeged, Székesfehérvár, Győr, Debrecen, Eger, Szolnok, Tatabánya, Salgótarján, Kaposvár, Nyíregyháza, Szekszárd, Szombathely, Veszprém, Zalaegerszeg.

Egyéb megyei jogú város: Dunaújváros, Hódmezővásárhely, Nagykanizsa, Sopron, Erd.

Régió

A régió több megye (a főváros) területére kiterjedő, az érintett megyék közigazgatási határával határolt, egybefüggő tervezési, illetve statisztikai területi egység.

A megyénkénti adatokat tartalmazó táblákban a régiók neve előtt található sorszám a régiót azonosítja, ezért ugyanez a sorszám megtalálható az adott régióba tartozó megye (főváros) neve előtt is.

Statisztikai kistérség

A földrajzilag is összefüggő települések olyan együttese, amely a települések közötti valós munka-, lakóhelyi, közlekedési, közép fokú ellátási stb. kapcsolatokon alapul.

A statisztikai kistérségekre vonatkozó táblákban a kistérségek neve előtt található sorszám a kistérséget azonosítja, ezért ugyanez a sorszám megtalálható az adott kistérségbe tartozó települések neve előtt is.

Járás

A járás a megye részét alkotó, annak felosztásával kialakított, települések meghatározott csoportját magában foglaló közigazgatási területi egység, amely az illetékességi területek megállapításának az alapja. 2013. január 1-jétől összesen 175 járás jött létre.

A járásokra vonatkozó táblákban a járások neve előtt található sorszám a járást azonosítja, ezért ugyanez a sorszám megtalálható az adott kistérségbe tartozó települések neve előtt is.

Területnagyság

A területnagyságra vonatkozó adatokat a kötet – a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium Földügyi és térképészeti főosztálya nyilvántartásával egyezően – a 2011. január 1-jei állapotnak megfelelően, hektárban tartalmazza.

Népesség, népmozgalom

Eltérés az előzetes és a végleges népességszám között

A 2012-ben, még a kérdőívek feldolgozása előtt, az adatfelvétel során kifejezetten az előzetes adatok közzététele céljából gyűjtött információk alapján számítottok képest a népszámlálás végleges népességszáma 44 ezer fővel alacsonyabb. Ennek oka, hogy a részletes feldolgozás, a kérdőíveken szereplő valamennyi lakcím és más logikai összefüggések vizsgálata során megállapítottuk, hogy 44 ezer fő ténylegesen egy másik lakcímén él, ahol a népszámlálás szabályai szerint szintén számba vették.

A népesség számának megállapítása, népességkategóriák

A 2011. évi népszámlálás – a korábbi gyakorlattól eltérően – főszabály szerint minden személyt egy lakcímen, az életvitelszerűen használt lakóhelyén írt össze, ez adja a népszámlálási lakónépesség alapját. Kivételt képeztek ugyanakkor az egyszerű összeírás szabálya alól a háztartások azon tagjai, akik tanulás, munkavégzés vagy egyéb ok miatt máshol (pl. kollégiumban, munkásszálláson, albérletben) laknak, de hetente, kéthetente, havonta hazajárnak a családjukhoz. Róluk két helyen kellett kérdőívet kitölteni: az életvitelszerűen használt lakóhelyen (pl. a kollégista gyermekről a kollégiumban) és a családi otthonban is. Természetesen ezek az „időszakonként hazajáró” személyek is csak egyszer szerepelnek a lakónépességben, mégpedig az életvitelszerűen használt lakóhely településén. A családi otthonban kitöltött kérdőívek alapján így kialakíthatóvá válik egy olyan népességkategória is, amely a távol tanuló, dolgozó családtagokat a családdal egyben tartva fontos információval szolgál a háztartásról mint gazdasági egységről, az eltartó és az eltartott személyek gazdasági közösségéről.

Népesség

A népességadatok az 1870–1960-ig terjedő időszakban a jelenlévő népességre, az 1970–2011 közötti időszakban az állandó és a lakónépességre vonatkoznak. Az adatok 1870–1890 között csak a polgári, 1900–2011 között az összes népesség számát foglalják magukba.

Jelenlévő népesség a népszámlálás eszmei időpontjában az összeírás helyén tartózkodó népesség.

Állandó népesség: az adott területen bejelentett lakóhellyel (állandó lakással) rendelkező személyek adatait tartalmazza, függetlenül attól, hogy van-e máshol bejelentett tartózkodási helyük (ideiglenes lakásuk). Ebbe a csoportba tartoznak azok a személyek is, akik valamely okból (munkavállalás,

tanulás, diplomáciai, kereskedelmi, tudományos megbízás teljesítése stb.) az eszmei időpontban átmenetileg külföldön tartózkodtak, de bejelentett lakóhelyük (lakásuk) az adott területen volt.

Lakónépesség

A népszámlálási lakónépességbe azok a személyek tartoznak, akiknek egyetlen lakóhelyük az összeírás helye, illetve ha több lakóhellyel rendelkeznek, az összeírás helyét tekintik életvitelszerű lakóhelyüknek, éjszakai pihenésüket általában, a hét nagyobb részében ott töltik. A hazánkban élő külföldiek akkor tartoznak bele a lakónépességbe, ha legalább 12 hónapja életvitelszerűen Magyarországon élnek, vagy szándékoznak élni. A fedél nélküli hajléktalanok annak a településnek, budapesti kerületnek a lakónépességébe tartoznak, ahol a népszámlálás során számba vették őket. Az átmenetileg – 12 hónavnál rövidebb ideig – külföldön tartózkodó magyar állampolgárok a lakónépesség részét képezik. A népszámlálási lakónépesség tehát a tényleges népességet jelenti, ezt a népességkategóriát használta már a 2001. évi népszámlálás is. A népszámlálási lakónépesség fogalma igazodik a nemzetközileg elfogadott népszámlálási módszertanhoz is. A nemzetközi rendeletek és ajánlások ugyanis a népességszámnak nem a hivatalos bejelentésen alapuló, hanem a tényleges lakóhely szerinti megállapítását írják elő.

Az **átmenetileg külföldön tartózkodók** azok a személyek, akiknek Magyarországon van az állandó otthonuk, de a népszámlálás eszmei időpontjában külföldön tartózkodtak, és távollétük teljes időtartama nem érte el a 12 hónapot.

Népsűrűség: az adott terület 1 km²-ére jutó lakosok száma.

Tényleges szaporodás, illetve fogyás: az adott területen két egymást követő népszámlálásnál kimutatott népességszám különbözete, ami 1870–1960 között az eszmei időpontban jelenlévő, 1970–2011 között pedig a lakónépességre számított érték.

Természetes szaporodás, illetve fogyás: az adott területen az élveszületések és a halálozások egyenlege.

Élveszületés: a magzat világrajövele, ha a magzat az életnek valamilyen jelét adta (pl. légzés, szívműködés, az akaratlagos izmok határozott mozgása, köldökzsinór-pulzáció), tekintet nélkül arra, hogy mennyi ideig volt az anya méhében és mennyi ideig élt.

Halálozás: az élet minden jelének végleges elmúlása az élveszületés után bármennyi idővel (az életműködésnek a születés utáni megszűnése a feléledés képessége nélkül).

Vándorlási különbözet: a tényleges és a természetes szaporodás, illetve fogyás különbözete.

Az átlagos évenkénti szaporodás, illetve fogyás számítása azon hipotézisen alapul, hogy a népesség két népszámlálási időpont között mértani haladvány szerint növekszik vagy csökken, vagyis a változási arány (r) állandó. Számítási képlete:

$$P_n = P_0(1 + r)^n$$

ahonnan

$$r = \sqrt[n]{\frac{P_n}{P_0}} - 1$$

P₀ = a népesség száma az időszak eleji népszámlálás időpontjában;

P_n = a népesség száma az időszak végi népszámlálás időpontjában;

n = a két népszámlálás között eltelt évek (töredék évek) száma

Tényleges lakóhely: Tényleges lakóhely az a lakcím, ahol az összeírt személy – saját bevallása szerint – életvitelszerűen él, ténylegesen tartózkodik, rendszerint elérhető, ahonnan dolgozni vagy iskolába jár, ahol leggyakrabban tölti éjszakai pihenését. Ez a lakcím lehetett a lakóhelyként bejelentett (régebben állandó) lakcíme, a tartózkodási helyként bejelentett (régebben ideiglenes) lakcíme, vagy nem bejelentett lakcím is.

Előző lakóhely: Annak a lakóhelynek a címe, ahol az összeírt személy a jelenlegi lakóhelyét megelőzően lakott. Abban az esetben, ahol az előző lakóhelyről a jelenlegi lakóhelyre való költözés éve korábbi volt, mint a Magyarországra való érkezés éve, ott a külföldi ország számított előző lakóhelynek.

Születéskori lakóhely: Születéskori lakóhely az a lakóhely, amely az összeírt személy születésekor édesanyja lakcíme volt. A születéskori lakóhely eltérhet (és a személyek nagy hányadában el is tér) a születési helytől, az anyakönyvezés helyétől. Ha valaki nem tudta megmondani, hogy születésekor édesanyja hol lakott (hol volt az első állandó lakcíme), akkor az anyakönyvezés szerinti születési helyének a települése került bejegyzésre születéskori lakóhelyként.

Máshol lévő lakcím: A több lakcímmel rendelkezőknél a máshol lévő lakcím az a lakcím, ahol az összeírt személy nem életvitelszerűen él.

Korcsoportok

A népesség, háztartásfő, a családfő és annak felesége (élettársa) kormegoszlási adatainak részletezése a népszámlálások eszmei időpontjáig **betöltött életkor** alapján, korcsoportok szerint történt. Az életkor, valamint a családi állapot szerinti megoszlást mutató táblázatok az adatokat **ötéves és összevont korcsoportonként** tartalmazzák. A 2011. évi népszámlálás adatfeldolgozásaiban az egyes korcsoportok a következő születési évjáratokat ölelik fel:

Ötéves korcsoportok

Korcsoport, éves	Születési időpont
– 4	2006. október 1.–2011. szeptember 30.
5– 9	2001. október 1.–2006. szeptember 30.
10–14	1996. október 1.–2001. szeptember 30.
15–19	1991. október 1.–1996. szeptember 30.
20–24	1986. október 1.–1991. szeptember 30.
25–29	1981. október 1.–1986. szeptember 30.
30–34	1976. október 1.–1981. szeptember 30.
35–39	1971. október 1.–1976. szeptember 30.
40–44	1966. október 1.–1971. szeptember 30.
45–49	1961. október 1.–1966. szeptember 30.
50–54	1956. október 1.–1961. szeptember 30.
55–59	1951. október 1.–1956. szeptember 30.
60–64	1946. október 1.–1951. szeptember 30.
65–69	1941. október 1.–1946. szeptember 30.
70–74	1936. október 1.–1941. szeptember 30.
75–79	1931. október 1.–1936. szeptember 30.
80–84	1926. október 1.–1931. szeptember 30.
85–	1926. szeptember 30. vagy korábbi

Összevont (főbb) korcsoportok

Korcsoport, éves	Születési időpont
–14 Gyermekkorú	2011. szeptember 30.–1996. október 1.
15–39 Fiatal aktív korú	1996. szeptember 30.–1971. október 1.
40–59 Idősebb aktív korú	1971. szeptember 30.–1951. október 1.
60– Időskorú	1951. szeptember 30. vagy korábbi

A táblázatok

a lakás lakóit, illetve a háztartás tagjait a következő életkorok szerint csoportosítják:

Korcsoport, éves		Születési időpont
–29	Fiatalkorú	1981. október 1.–2011. szeptember 30.
30–59	Középkorú	1951. október 1.–1981. szeptember 30.
60–	Időskorú	1951. szeptember 30. vagy korábbi

a háztartásban élő időskorúakat a táblázatok tovább csoportosítják a következő korcsoportokra:

Korcsoport, éves		Születési időpont
60–69		1941. október 1.–1951. szeptember 30.
70–79		1931. október 1.–1941. szeptember 30.
80–		1931. szeptember 30. vagy korábbi

a családban élő gyermekeket a táblázatok tovább csoportosítják a következő korcsoportokra:

Korcsoport, éves		Születési időpont
– 5		2005. október 1.–2011. szeptember 30.
6–14		1996. október 1.–2005. szeptember 30.
15–17		1991. október 1.–1996. szeptember 30.
18–24		1986. október 1.–1991. szeptember 30.
25–		1986. szeptember 30. vagy korábbi

Szülőképes korú nő: 15–49 éves.

Átlagos életkor: az eszmei időpontban élő népesség tagjai életkorainak korévenként súlyozott számtani átlaga.

Családi állapot

A népesség, az apa, az anya és az élettárs családi állapot szerinti csoportosítása az eszmei időpontban fennállott jogi helyzetnek megfelelően történt. Eszerint:

Nőtlen, hajadon az a személy, aki még nem kötött házasságot és nem létesített bejegyzett élettársi kapcsolatot.

Házás az a személy, aki házasságot kötött és házasságát jogerős bírói ítélet nem bontotta fel, függetlenül attól, hogy házastársával együtt él-e.

Bejegyzett élettárs az a személy, aki anyakönyvvezető előtt létesített azonos nemű párjával élettársi kapcsolatot. A bejegyzett élettársak a házások, az özvegy bejegyzett élettársak az özvegyek, az elvált bejegyzett élettársak az elváltak között szerepelnek.

Özvegy az a személy, aki házastársának halála után nem kötött újabb házasságot, és nem létesített bejegyzett élettársi kapcsolatot.

Elvált az a személy, akinek házasságát jogerőre emelkedett bírói ítélet bontotta fel, újabb házasságot nem kötött, és nem létesített bejegyzett élettársi kapcsolatot.

A bírói ítélet nélkül különváltan élő személyek adatai a házások adataiban szerepelnek. A házassági kapcsolat nélkül együtt élő személyek (élettársak) családi állapotának meghatározása ugyancsak a jogi helyzet alapján történt.

Házasságkötés óta eltelt évek

A jelenlegi házasság tartama években kifejezve. Megállapítása a házasságkötéstől a népszámlálás eszmei időpontjáig, 2011. október 1-ig eltelt teljes évek száma alapján, a házasságkötés hónapjának figyelembevételével történt.

Élettársi kapcsolat

Élettársi kapcsolatban élő az a személy, aki házasságkötés nélkül, tartósan, házasságszerű kapcsolatban él, függetlenül nemétől, családi állapotától, és attól, hogy az összeírás eszmei időpontjában közös háztartásban él-e élettársával.

Élettársi kapcsolat kezdete óta eltelt évek

A jelenlegi élettársi kapcsolat tartama években kifejezve. Megállapítása az élettársi kapcsolat kezdetétől a népszámlálás eszmei időpontjáig, 2011. október 1-ig eltelt teljes évek száma alapján, az élettársi kapcsolat kezdetének hónapja figyelembevételével történt.

Termékenység

Termékenységen a 15 éves és idősebb nők élveszületett gyermekeinek száz azonos korú nőre jutó számát értjük, függetlenül attól, hogy a gyermek az eszmei időpontban életben volt-e. Az élve született gyermekek száma nem tartalmazza az örökbe fogadott vagy nevelt gyermekeket.

Állampolgárság

Valamely állam, politikai nemzet kötelékébe tartozást jelenti. Az állampolgárok összessége az állam jogi népessége, amely különbözik a tényleges népességtől, vagyis az állam területén tartózkodó személyek összességétől.

Magyar állampolgárok

Azok a személyek, akiknek van magyar állampolgársága, függetlenül attól, hogy mellette másik állampolgárságuk van-e.

Külföldi állampolgárok

Azok az állampolgárok, akiknek nincs magyar állampolgárságuk és nem hontalanok.

Hontalan

Az állampolgárság nélküli személyek, akiket egyetlen állam sem tekint polgárának.

Állampolgárság országa

Az egyes országok külbirtokai, tengeren túli megyéi az anyaországnál kerültek kimutatásra, nem ahová az adott országrész földrajzilag tartozik. Például Francia déli területek adatai Franciaország adatainál szerepelnek.

Iskolázottság

Iskolába járás

Az iskolába járás megállapításánál csak az iskolarendszerű oktatás keretébe tartozó tanulmányokat vettük figyelembe.

Általános iskola: az alpműveltségi vizsgára felkészítő, általános műveltséget megalapozó oktatási intézmény.

Szakiskola: olyan középfokú oktatási intézmény, amely szakiskolai képesítést nyújt, de nem ad érettségit.

Gimnázium: olyan, 4, 5, 6 vagy 8 osztályos középiskola, ahol szakmai képzés, illetve szakmai előkészítés nem folyik. A tanulmányok felkészítenek az érettségire, valamint a felsőfokú továbbtanulásra.

Szakközépiskola: érettségi vizsgára, felsőfokú továbbtanulásra, valamint szakmai képzés megszerzésére felkészítő középiskola. Az adatok tartalmazzák az érettségire épülő középfokú képzésben részt vevők adatait is.

Felsőfokú szakképzés: olyan képzési forma, amely érettségire épül, célja a felsőfokú szakképzettség megszerzése.

BA/BSc képzés: felsőfokú alapképzés, a többciklusú képzési rendszer első felsőfokú végzettséget adó képzési szintje, amely feljogosít a mesterképzés megkezdésére, és e mellett olyan, a munkaerőpiacon is hasznosítható szakmai ismereteket ad, amellyel lehetővé válik a végzés utáni elhelyezkedés.

MA/MSc képzés: felsőfokú mesterképzés, a többciklusú képzési rendszer második felsőfokú végzettséget adó szintje, ahol szakmai specializálódásra, az alapképzésben szerzett tudás elmélyítésére van lehetőség.

Osztatlan képzés: olyan egységes szerkezetű, alapképzési és mesterképzési ciklusokra nem bontott képzés, amely a képzés végén mesterfokozatot adó oklevéllel zárul.

Szakirányú továbbképzés: főiskolai vagy egyetemi alapképzésben megszerzett végzettségre és meghatározott szakképzettségre épülő olyan, újabb végzettséget nem adó képzés, amely speciális szakirányú szakképzettséget tanúsító oklevél kiadásával zárul.

Doktori (PhD- vagy DLA-) képzés: a tudományterület sajátosságaihoz és a doktorandusz igényeihez igazodó egyéni vagy csoportos felkészítés keretében folyó képzési, kutatási és beszámolási tevékenység.

Legmagasabb befejezett iskolai végzettség

A népesség iskolázottságának megállapítása az iskolarendszerű oktatás keretében szerzett legmagasabb végzettség alapján történt.

Az adatok egyaránt tartalmazzák a nappali, esti és levelező tagozaton, illetve a távoktatási és más formában szerzett végzettségeket.

Általános iskola 8. évfolyamnál alacsonyabb végzettségűek, akik legfeljebb az általános (elemi) iskola 1–7. osztályát, a polgári iskola 1–3. osztályát, a hatosztályos középiskola 1. osztályát, valamint a nyolcosztályos középiskola 1–3. osztályát végezték el, továbbá azok, akik egyetlen osztályt, évfolyamot sem végezték el.

Általános iskola 8. évfolyam a végzettsége azoknak, akik az általános (elemi) iskola 8. osztályát, a polgári iskola 4–6. osztályát végezték el és nincs magasabb végzettségük, valamint akik bármely középfokú iskolában végezték el évfolyamokat, de sem szakmai oklevelet, sem érettségit nem szereztek.

Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel a végzettsége azoknak, akik szakmunkásképző (iparitanuló-, tanonc- stb.) iskolában szakmunkás-bizonyítványt, valamint szakiskolában oklevelet, szakképesítő bizonyítványt szereztek. A legmagasabb iskolai végzettség megállapításakor a korábbi szakmunkásképző iskolai végzettségek közül csak az 1961-ben vagy később, az egészségügyi szakiskolai, valamint a gép- és gyorsíró-iskolai végzettségek közül csak az 1976-ban vagy később, nappali tagozaton szerezettek számítanak ebbe a kategóriába.

Érettségi a végzettsége azoknak, akik általános vagy szakmai érettségivel rendelkeznek, illetve érettségire épülő szakképesítésük van, valamint akik az egyetem, főiskola stb. bármelyik évfolyamát elvégezték ugyan, de oklevelet (diplomát) nem szereztek. Az „érettségi” végzettség az alábbi csoportokból tevődik össze:

Általános érettségi a végzettsége azoknak, akik gimnáziumban vagy szakközépiskolában általános érettségit szereztek, és nincs érettségire épülő szakképesítésük, illetve magasabb végzettségük. Ebbe a csoportba tartoznak azok is, akik 1974–1986. években kiállított középiskolai végbizonyítvánnyal rendelkeznek.

Szakmai érettségi a végzettsége azoknak, akik a szakképesítést is igazoló érettségijüket, képesítő bizonyítványukat szakközépiskolában, technikumban, felsőkereskedelmi iskolában, középfokú tanító-, illetve óvónőképző intézetben stb. szereztek, és nincs magasabb szintű befejezett végzettségük. Ide tartoznak az 1949–1955 között szakérettségit szereztek is.

Érettségire épülő középfokú szakképesítés a végzettsége azoknak, akik 1985–2002 között szakközépiskolában érettségi után 1–3 évfolyamon technikus végzettséget szereztek, valamint akik szakközépiskolában érettségüket követően, az Országos Képzési Jegyzékben (OKJ) szereplő középszintű vagy emelt szintű szakképesítést igazoló bizonyítvánnyal rendelkeznek és nincs magasabb szintű befejezett végzettségük. Ebbe a csoportba tartoznak azok is, akik szakmunkások szakközépiskolájában szereztek érettségüket.

Felsőfokú szakképesítés a végzettsége azoknak, akik 1998 után középiskolában vagy felsőoktatási intézményben felsőfokú szakképesítő bizonyítványt szereztek, és nincs főiskolai, egyetemi oklevelük, diplomájuk.

Egyetem, főiskola stb. oklevéllel a végzettsége azoknak, akik főiskolai (vagy azzal egyenértékű pl. BA/BSc) oklevéllel, vagy egyetemi (vagy azzal egyenértékű pl. MA/MSc) oklevéllel rendelkeznek, továbbá akik doktori (PhD- vagy DLA-) fokozatot szereztek.

Főiskolai (vagy azzal egyenértékű, pl. BA/BSc) oklevél a végzettsége azoknak, akik főiskola, akadémia, felsőfokú technikum, felsőfokú szakiskola, felsőfokú óvónőképző vagy tanítóképző intézet stb. valamelyikében alap-, illetve szakirányú továbbképzés keretében oklevelet szereztek. Ebbe a kategóriába tartoznak azok is, akik a jelenlegi felsőfokú képzési rendszerben alapképzésben alapfokozatot (BA, BSc) szereztek.

Egyetemi (vagy azzal egyenértékű, pl. MA/MSc) oklevél a végzettsége azoknak, akik valamelyik egyetemen vagy azzal egyenértékű felsőfokú intézményben – alapképzés vagy kiegészítő képzés, illetve szakirányú továbbképzés keretében – oklevelet, illetve diplomát szereztek. E kategóriába tartoznak azok is, akik a jelenlegi felsőfokú képzési rendszerben mesterképzésben vagy osztatlan képzésben mesterfokozatot (MA, MSc) szereztek.

Doktori (PhD- vagy DLA-) fokozat a végzettsége azoknak, akik a doktori fokozatszerzési eljárás eredményeként megszerezhető tudományos fokozattal rendelkeznek. A legmagasabb iskolai végzettség megállapításakor a tudományos fokozatok közül csak az 1991-ben vagy később szereztek lettek figyelembe véve.

A legmagasabb iskolai végzettség szerinti besorolástól eltérnek azok az adatok, amelyek egy-egy jellegzetesebb végzettségi fokozatnak a megfelelő korú népességből számított arányszámait az annál magasabb végzettségűek hozzászámításával mutatják ki (pl. a *legalább érettségivel* csoport arányszámai tartalmazzák a felsőfokú oklevelet szerzett személyek adatait is).

Alapfokú végzettség: befejezett általános iskolai 8. évfolyam.

Középfokú végzettség: középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel; illetve érettségi.

Felsőfokú végzettség: egyetem, főiskola stb. oklevéllel.

Tanulmányi terület, szakirány

A befejezett közép- és felsőfokú végzettségek tanulmányi területének és szakirányának közlésénél a korábbi népgazdasági ágak szerinti csoportosításról áttértünk az Oktatás Nemzetközi Szabványosztályozása (ISCED-97) szerinti csoportosításra. Az összehasonlíthatóság érdekében az adatok 1990-ig visszamenőleg átdolgozásra kerültek, az eltérő módszertan miatt kisebb eltérések előfordulnak.

ISCED tanulmányi területek:

- Oktatás
- Humán tudományok és művészetek
- Társadalomtudományok, gazdaság, jog
- Matematika, számítástechnika, egyéb természettudományok
- Műszaki, ipari és építőipari képzések
- Mezőgazdaság és állatorvosi tudományok
- Egészségügyi és szociális gondoskodás
- Szolgáltatások

- Egyéb

Az egyéb kategóriában az általános érettségit szerzettek adatai szerepelnek.

Nyelvismeret

Beszélt nyelv az az élő vagy holt nyelv, amelyen a személy másokat megérteni és magát megértetni képes. A népszámláláskor több nyelv ismeretének megjelölésére volt lehetőség. Ennek megfelelően a nyelvismeretet kimutató táblázatokban az összeírt személy annyiszor szerepel, ahány nyelvet megjelölt.

Az **anyanyelven kívül beszélt nyelvek** bemutatásakor csak azon személyek nyelvismerete szerepel, akik az anyanyelvi kérdésre válaszoltak. Az adott nyelven beszélők számából az anyanyelven kívül beszélőket levonva az illető anyanyelvűek számát kapjuk.

Gazdasági aktivitás, ingázás

A népszámlálás eszmei időpontját megelőző héten végzett tevékenység alapján a népesség alapvetően két fő csoportból, a gazdaságilag aktív, illetve a gazdaságilag nem aktív népességből áll.

Gazdaságilag aktív népesség

A **gazdaságilag aktív népesség** a foglalkoztatottakból és a munkanélküliekből tevődik össze. A nemzetközi ajánlásoknak megfelelően **foglalkoztatottnak** minősül minden 15 éves és idősebb személy, aki az eszmei időpontot megelőző héten legalább egy órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy rendszeres foglalkozásától (pl. betegség miatti távollét vagy fizetett, illetve fizetés nélküli szabadság miatt) csak átmenetileg volt távol. Jövedelmet biztosító munkának számít annak jogi kereteitől függetlenül minden olyan tevékenység, ami pénzjövedelmet vagy természetbeni juttatást biztosít. Ennek megfelelően foglalkoztatottak mindazok, akik munkaviszonyban, kormánytisztviselői, köztisztviselői, közalkalmazotti jogviszonyban, bírói, ügyészi szolgálati viszonyban, munkavégzési kötelezettséggel járó tagsági viszonyban állnak bármely munkáltatóval, illetve munkaszerződéssel, vállalkozói engedéllyel rendelkeznek. Idetartozik a háztartáshoz tartozó gazdaságban vagy vállalkozásban, segítő családtagként végzett rendszeres tevékenység, az alkalmi munka, a közhasznú munkában, közmunkában való részvétel, illetve az egyéb nem szerződéses jogviszonyban végzett munka is. A foglalkoztatottak közé tartoznak a nyugdíj, gyed, gyes, gyet mellett dolgozók, továbbá – amennyiben az intézetben dolgoznak – a büntetés-végrehajtási intézetben fogva tartottak is. Foglalkoztatottnak számítanak a 15 éves és idősebb nappali tagozatos tanulók is abban az esetben, ha az eszmei időpontot megelőző héten legalább egy órát dolgoztak.

A foglalkoztatottakon belül megkülönböztetjük

- az aktív keresők,
- a nappali tagozatos tanulmányok mellett dolgozók,
- a gyermekgondozási ellátás mellett dolgozók és
- a nyugdíj, járadék mellett dolgozók csoportját.

Az 1990. évi és korábbi népszámlálások nem számolták a foglalkoztatottak (korábbi megnevezés: **aktív keresők**) közé a nyugdíj, gyes, gyed mellett dolgozókat és a nappali tagozatos tanulmányok mellett dolgozókat. A sorkatonai, tartalékos katonai szolgálatot teljesítő, valamint a büntetés-végrehajtási intézetekben fogva tartott személyeket akkor tekintették foglalkoztatottnak, ha bevonulásuk, illetve büntetés-végrehajtási intézetbe kerülésük előtt dolgoztak. Az idénymunkások, alkalmi munkások akkor is a foglalkoztatottak közé számítottak, ha az eszmei időpontot megelőző héten nem dolgoztak.

A foglalkoztatottak számát és összetételét bemutató táblázatok minden esetben a 15 éves és idősebb foglalkoztatottak adatait tartalmazzák, míg a népesség gazdasági aktivitását bemutató táblázatokban az 1990. évi és korábbi népszámlálások aktív keresői között a 14 éves aktív keresők adatai is szerepelnek.

Munkanélküli az a személy, aki

- az eszmei időpontot megelőző héten nem dolgozott,
- az eszmei időpontot megelőző négy hét folyamán aktívan munkát keresett (állás után érdeklődött a Munkaügyi Központnál, munkaközvetítő irodánál vagy magán-munkaközvetítőnél, személyesen vagy írásban megkeresett valamilyen munkáltatót, munkavállalás céljából hirdetést adott fel, hirdetésre válaszolt, rokonoknál, ismerősöknél érdeklődött munkaalkalom iránt vagy vállalkozás indítását intézte), valamint
- úgy nyilatkozott, hogy legfeljebb két héten belül munkába tudna állni.

A munkanélküli minősítésnek nem feltétele a munkanélküli-ellátásban (pl. munkanélküli-járadék) való részesülés.

Az 1990. évi népszámlálásnál nem tartoztak a munkanélküliek közé azok a munkaképes koron (14–59 éves férfi, 14–54 éves nő) felüli személyek, akik nyugdíjasként, továbbá a gyés, gyed igénybevétele mellett munkát kerestek. Nem volt a munkanélküli minősítés feltétele az sem, hogy az érintett két héten belül munkába tud állni.

Gazdaságilag nem aktív népesség

A **gazdaságilag nem aktív népesség** inaktív keresőkből és eltartottakból áll.

Inaktív keresők azok a személyek, akik a felvétel eszmei időpontjában keresőtevékenységet nem folytattak, de keresettel, jövedelemmel rendelkeztek, így

- a saját jogú nyugellátásban, nyugdíjszerű ellátásban, járadékban részesülők,
- a hozzátartozói jogon folyósított nyugdíjban vagy egyéb ellátásban részesülők,
- a gyermekgondozás (nevelés) címen ellátásban részesülők,
- a szociális ellátásban részesülők, (ápolási díjban részesülők, szociális segélyezettek)
- a vagyonukból vagy egyéb, nem munkával kapcsolatos jövedelemből élők (pl. akik földjük, nyaralójuk, lakásuk bérbeadásából, bankbetétjük kamataiból, albérlő tartásából élnek).

Eltartottak azok a személyek, akik nem tartoznak az előbbieken felsorolt kategóriák egyikébe sem, mert általában keresettel, jövedelemmel nem rendelkeznek, és megélhetésükről magánszemély vagy intézmény gondoskodik.

Ilyenek például:

- a 15 éven aluli nem tanuló gyermekek;
- a keresőtevékenységet nem folytató, inaktív keresőnek nem minősülő nappali tagozaton tanulók (mindazok, akik az iskolarendszerbe tartozó alap-, közép-, illetve felsőfokú oktatási intézmények valamelyikének nappali tagozatán folytatják tanulmányaikat, függetlenül attól, hogy részesülnek-e ösztöndíjban);
- az egyéb eltartottak (a 15 éves és idősebb, nappali tagozaton nem tanuló eltartottak, mint pl. a háztartásbeliek).

Az utolsó foglalkozás abbahagyása óta eltelt idő

Az inaktív keresők és a munkanélküliek esetében az utolsó foglalkozás abbahagyása óta 2011. október 1-jéig eltelt idő megállapítása az utolsó munkaviszony megszűnésének éve és hónapja alapján történt.

Nemzetgazdasági ág, ágazat

A foglalkoztatottakat munkáltatójuk vagy vállalkozásuk, a munkanélkülieket utolsó munkáltatójuk vagy vállalkozásuk tevékenysége alapján a TEÁOR'08 (Gazdasági Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszere) szerint soroltuk a megfelelő nemzetgazdasági ágba, illetve azon belül ágazatba.

A nemzetgazdasági ágra vonatkozó 2001. évi népszámlálási adatokat a TEÁOR'08 szerkezetének megfelelően dolgoztuk át.

A TEÁOR'08 rendszerének részletes ismertetése megtalálható a KSH honlapján (http://www.ksh.hu/teor_menu).

Foglalkozási főcsoport, csoport

A 2011. évi népszámlálás a foglalkoztatottak egyéni foglalkozására vonatkozó adatait a FEOR'08 (Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere) szerkezetének megfelelően közli.

Az 2001. évi népszámlálásnak az aktív keresők foglalkozásával kapcsolatos adatait a FEOR'08 szerkezetének megfelelően dolgoztuk át.

A FEOR'08 rendszerének részletes ismertetése megtalálható a KSH honlapján (http://www.ksh.hu/osztalyozasok_feor_menu).

Foglalkozási viszony

A foglalkozási viszony szerinti csoportosítást a foglalkoztatottnak a munkáltatóhoz való jogilag meghatározott viszonya alapján végeztük el. A 2011. évi népszámlálás az alábbi főbb csoportosítást alkalmazta:

- alkalmazott,
- egyéni vállalkozó, önálló,
- társas vállalkozás dolgozó tagja,
- szövetkezet dolgozó tagja,
- alkalmi munkavállaló (eseti megbízással dolgozó, alkalmi munkás, napszámos)
- közmunkás (közhasznú, közcélú stb. munkát végző, közfoglalkoztatott)
- segítő családtag.

Alkalmazott az a személy, aki valamely munkáltatóval – általában munkaszerződés alapján – **munkaviszonyban, bedolgozói jogviszonyban** áll. Ebbe a kategóriába tartoznak a köztisztviselők, a kormánytisztviselők, a közalkalmazottak, a bírói, ügyészi, szolgálati viszonyban állók, valamint a fegyveres erők és rendvédelmi szervek hivatásos és szerződéses állományú tagjai is (**közszolgálati, szolgálati jogviszony**).

Egyéni vállalkozó, önálló az általában vállalkozói igazolvánnyal rendelkező, ennek alapján dolgozó személy, aki tevékenységét nem társas vállalkozás formájában, hanem a **vállalkozás egyszemélyes tulajdonosaként önállóan vagy alkalmazottakkal együtt végzi** (kisiparos, magánkereskedő, mezőgazdasági kistermelő, szellemi szabadfoglalkozású).

Társas vállalkozás dolgozó tagja az, aki vállalkozói tevékenységét **tulajdonosként** nem egyénileg, hanem társas vállalkozás keretei között, valamilyen – nem szövetkezeti formában működő – gazdasági társaság **munkavégzés jellegű személyes közreműködésre kötelezett** tagjaként folytatja.

Szövetkezet dolgozó tagja az a személy, aki bármilyen – szövetkezeti formában működő – gazdasági szervezet (pl. fogyasztási szövetkezet, mezőgazdasági szövetkezet) **tagjaként** az adott szövetkezettel **munkavégzési kötelezettséggel járó** szövetkezeti tagsági viszonyban áll.

Alkalmi munkavállaló (eseti megbízással dolgozó, alkalmi munkás, napszámos) az, aki **állandó munkajogviszony létesítése nélkül**, és nem is vállalkozóként vállal – alkalmi munkavállalói könyvvel vagy anélkül – valamilyen, jellemzően csak rövid ideig tartó munkát (pl. mezőgazdasági napszámot, hóeltakarítást, építkezésen segédmunkát). Az alkalmi munkavállaló a munkaadóval kötött megállapodás alapján vagy bizonyos meghatározott ideig (egy napig, egy hétig stb.) végez munkát, vagy valamilyen meghatározott munka, feladat elvégzését vállalja el (a kert felásása, a kerítés lefestése stb.). Alkalmi munkásnak tekintjük azokat is, akik eseti megbízás keretében (nem vállalkozóként) vállalnak el egy bizonyos szellemi munkát (pl. egy tanulmány lefordítását, egy előadás megtartását).

Közmunkás (közhasznú, közcélú stb. munkát végző, közfoglalkoztatott) az, akit a helyi **önkormányzat** közhasznú munkavégzés vagy közmunkaprogram keretében foglalkoztat.

Segítő családtag az a közreműködő családtag, aki az egyéni vállalkozónak, a társas vállalkozás tagjainak, illetve a szövetkezeti tagoknak segít a tevékenységükben, **fizetség nélkül**, de a háztartás tagjaként részesülve a vállalkozás, a gazdaság eredményeiből.

A foglalkoztatottak napi ingázása

Annak megállapítása, hogy a foglalkoztatottak közül ki minősül naponta ingázónak, az életvitelszerű lakóhely szerinti, illetve a munkahely szerinti település egyezőségén vagy különbözőségén alapul.

A 2011. évi népszámlálás adataiban a lakónépességben belül megkülönböztethető azon személyek csoportja, akik a népszámlálás időpontjában átmenetileg, egy évnél rövidebb ideig külföldön tartózkodtak. Az ingázási és a közlekedési jellemzők bemutatása az átmenetileg külföldön tartózkodókra nem vonatkozik.

Naponta ingázó az a foglalkoztatott, aki nem ugyanazon a településen dolgozik, mint ahol ténylegesen lakik. Napi ingázás szempontjából Budapest egyetlen településnek (közigazgatási egységnek) minősül, a fővárosi kerületek közötti napi munkába járás nem minősül ingázásnak. A naponta ingázók közé számítanak a napainál ritkábban (pl. két-három naponta), de rendszeresen ingázók is.

Helyben lakó és dolgozó: az a foglalkoztatott, aki ugyanazon a településen dolgozik, mint ahol életvitelszerűen lakik.

Az ún. **változó településen dolgozók:** azok a foglalkoztatottak, akik tevékenységüket rendszeresen más-más településen végzik (pl. ügynök, piaci árus).

A 3. Országos adatok c. kötetben az ingázásra vonatkozó adatok előzetesek, a végleges adatok a 8. Foglalkoztatás, munkanélküliség, ingázás c. kötetben érhetők el.

Közlekedés

Közlekedés címszóval a foglalkoztatottak rendszeres, munkavégzéssel kapcsolatos közlekedésének idejét és módját foglaljuk össze.

A közlekedés időtartama az a percekben megadott időmennyiség, amely általában, jellemzően a munkahely és a lakás közötti, egyirányú út megtételéhez szükséges. Az adatszolgáltatás során figyelembe kellett itt venni mindazt az időt, amelyet az összeírt személy lakásától a munkahelyéig megtett út során gyaloglással, utazással és járműre (járművekre) való várakozással tölt, a munkába járással összekapcsolt tevékenységekre (bevásárlásra, szolgáltatások igénybevételére stb.) fordított idő nélkül.

A tíz évvel korábbi adatokkal való összehasonlíthatóság érdekében a 2001. évi közlekedési idő adatokat – miután akkor az oda és visszaútra fordított együttes időtartam szerepelt a kérdőívben – megfeleltük.

Azoknak a foglalkoztatottak esetében, akik otthonukban, vagy lakásukkal azonos épületben, ugyanazon az ingatlanon lévő műhelyben, boltban stb. dolgoznak, nem szerepel a közlekedés időtartam, ők a nem közlekedik kategóriában szerepelnek.

Arról, hogy a foglalkoztatottak hogyan, milyen közlekedési eszköz (eszközök) igénybevételével jutnak el általában lakásukról a munkahelyükre, a közlekedési módra vonatkozó adatok adnak információt.

Abban az esetben, ha a munkahely megközelítése nem mindig azonos módon történik (pl. valaki jó időben kerékpárral teszi meg az utat, esőben vagy hidegben viszont valamilyen tömegközlekedési eszközzel utazik), azt a közlekedési módot kellett megjelölni a megfelelő válaszlehetőségek segítségével, amely a legjellemzőbb, a leggyakrabban fordul elő. Kettő vagy három közlekedési eszközt az jelölhetett meg, akinek ahhoz, hogy munkahelyére eljusson, nem elegendő egyfajta járművel utaznia, pl. a távolsági autóbusról még át kell szállnia helyi autóbuszra.

Csak gyalog közlekedik az, aki közlekedési eszköz igénybevétele nélkül jut el a munkahelyére.

A megjelölhető közlekedési eszközök között a helyi autóbusz, a villamos, a trolibusz, a metró együtt, a távolsági autóbusz, továbbá a vonat, a HÉV együtt, az autó, valamint a motorkerékpár és a kerékpár

szerepelt. Minden más közlekedési eszköz (lovas kocsi, komp stb.) egyéb járműnek minősült. Egyféle járművel közlekedik az, aki a felsoroltakból csupán egyet jelölt meg, a kétféle, illetve háromféle járművel közlekedők besorolása is a megjelölt válaszlehetőségek száma szerint történt.

A közlekedési időre és a közlekedési módra vonatkozó adatok – hasonlóan a népszámlálás többi adatához – az összeírtak bevallásán alapulnak, ezért az egyes területek közötti utazási idő és mód tekintetében lehetnek elhanyagolható mértékben, az összefüggéseket nem befolyásoló megkérdőjelezhető információk, melyeket még a feldolgozás hibajavítási rendszere sem tudott kiszűrni.

A népesség nemzetiségi hovatartozását befolyásoló tényezők

A nemzetiségi hovatartozást meghatározó kérdések az ún. különleges adatok közé tartoznak. A népszámlálási törvény alapján a válaszadás e kérdésekre önkéntes volt.

A nemzetiségi témakör a 2011. évi népszámláláskor a kérdőíven az előző népszámlálással összehasonlítható módon, ugyanakkor a válaszadást hangsúlyozottabban segítve jelent meg. A nemzetiséghez tartozás különböző aspektusait – eltérően sok európai országtól – több kérdés vizsgálta: a nemzetiségen kívül az anyanyelvre, a családi-baráti körben beszélt nyelvre is vonatkozott egy-egy kérdés. A nemzetiségre azonban nem egy, hanem két kérdést tettünk fel a 2011. évi népszámlálás során, felhasználva azokat a kutatói tapasztalatokat, amelyek szerint elősegíti a többes identitás bejegyzését az, ha nem egy, hanem két prioritás nélküli kérdés vonatkozik a nemzetiségi hovatartozásra.

Az adatfelvételkor egy személy több nemzetiséghez tartozónak is vallhatta magát. Ennek megfelelően a nemzetiség, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben használt nyelv szerinti visszatekintő táblázatokban az összeírt személy annyiszor szerepel, ahány nemzetiséghez való kötődést megjelölt.

A négy, nemzetiségi hovatartozásra vonatkozó kérdés válaszainak együttes vizsgálatából úgy állapítottuk meg a válaszadó nemzetiséghez tartozását, hogy adott nemzetiséghez tartozónak tekintjük azt a személyt, aki a négy kérdésből legalább egyre az adott nemzetiséget jelölte meg. E módszer – amely a 2001. évvel egyező, tehát az adatok összehasonlíthatók – biztosítja azt, hogy egy személyt egy nemzetiségnél csak egyszer számoltunk el. Mivel azonban mindenkinek lehetősége volt több nemzetiséget is megjelölni, egy személy annyiszor szerepel a nemzetiségekhez tartozók között, ahány nemzetiséget bármelyik kérdésnél megjelölt.

A nemzetiségek adatai a fentiek szerint megállapított „nemzetiséghez tartozókat” tartalmazzák.

A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény felsorolja a hazai nemzetiségeket, amelyek a következők: bolgár, cigány, görög, horvát, lengyel, német, örmény, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén, ukrán.

Nemzetiség

A magyar népszámlálások a nemzetiségi hovatartozás szempontjából minden összeírt személyt, anyanyelvre való tekintet nélkül, olyan nemzetiségüként vesznek számba, amelyhez tartozónak minden befolyásolástól mentesen vallotta magát. 2001 előtt az adott népszámlálás adatgyűjtése és feldolgozása alapján rendelkezésre álló adatok szerepelnek.

Anyanyelv

Az az élő nyelv, amelyet az ember általában gyermekkorában (elsőként) tanul meg, amelyen családtagjaival általában beszél, és amelyet minden befolyásolástól mentesen, a valósághoz hűen anyanyelvének vall. A némák és a beszélni nem tudó csecsemők anyanyelve az a nyelv, amelyen hozzátartozóik rendszerint beszélnek. 2001 előtt az adott népszámlálás adatgyűjtése és feldolgozása alapján rendelkezésre álló adatok szerepelnek.

Családi, baráti közösségben használt nyelv

A népszámlálási családfogalomtól eltérően, ennél a kérdésnél családi körnek tekintettük mindazon személyek csoportját – lakóhelytől, országhatártól, rokonsági foktól függetlenül – akiket a megkérdezett családjának tekintett.

Vallás, felekezet

A vallási kérdés az ún. különleges adatok közé tartozik. A népszámlálási törvény alapján a válaszadás e kérdésre önkéntes volt.

Az adatok az összeírt által megjelölt valláshoz, felekezethez, egyházhoz, vallási közösséghez való tartozást mutatják. A vallás, felekezet kérdése nem terjedt ki a vallás gyakorlására, a vallásosságra, vagy valamely egyházhoz, felekezethez, vallási közösséghez való adminisztratív tartozásra.

A „nem tartozik vallási közösséghez, felekezethez” kategóriába tartoznak azok a személyek, akik nem ateisták, de nem érzik magukat vallási közösséghez, felekezethez tartozónak.

Az „ateista” kategóriába tartoznak azok a személyek, akik nem hisznek Isten létezésében, istentagadók.

Ha egy táblában nem szerepel külön az „ateista” kategória, akkor a „nem tartozik vallási közösséghez, felekezethez” kategória tartalmazza az ateisták számát is.

A 3-as kötetben az 1.1.7.1 számú tábla 1949. évi vallási adatai az egyes megyék között 1949 óta bekövetkezett külterületi változásokat nem tartalmazzák.

Fogyatékos, tartós betegség

A fogyatékos kérdések az ún. különleges adatok közé tartoznak. A népszámlálási törvény alapján a válaszadás e kérdésekre önkéntes volt.

Az előző népszámlálás óta alapvetően megváltozott a fogyatékos fogalmának értelmezése Európában. A változás leglényegesebb eleme a szemléletváltás: míg korábban a fogyatékos fogalmát inkább orvosi értelemben határozták meg a szakemberek, és egészségügyi problémaként tekintettek a jelenségre, addig ma már a társadalmi beilleszkedés oldaláról, ennek akadályoztatása szempontjából ítélik meg a fogyatékos fogalmát. Az ENSZ-nek a 2010 körüli európai népszámlálásokra vonatkozó népszámlálási ajánlása – az ENSZ fogyatékos statisztikai Washingtoni Csoportjával összhangban – a fogyatékos fogalommal élőket bizonyos tevékenységeik ellátásában tapasztalt korlátozottság nagyobb valószínűsége szerint határozza meg.

A változás másik lényeges eleme, hogy változtak a fogyatékos csoportosítását segítő nomenklatúrák. A jelenleg érvényes osztályozás az értelmi fogyatékosokat részletesebb csoportosításban, az autizmust kiemelve tartalmazza, új kategóriaként szerepelteti a súlyos belsérvi fogyatékos fogalmát, és megkülönbözteti a siketvakosság fogalmát.

Mindez a változás a népszámlálási kérdőív fogyatékosra, egészségi állapotra vonatkozó részén is tükröződik. A kérdőív kialakításakor az egészségügyi kormányzati és a fogyatékos szervezetek képviselői, az adatok felhasználói a fogyatékos új megközelítésének alkalmazása mellett foglaltak állást. Emiatt kerültek a kérdőívre az új nomenklatúrák szerinti fogyatékos-típusok, valamint az életvitel különböző területein meglévő akadályozottság jelzése.

A fogyatékos fogalommal élőket összesített adatai csak a leírt megközelítésbeli különbség szem előtt tartása mellett hasonlíthatók össze a 2001. évi adataival.

Az időbeli összehasonlítást nehezítő másik tényező, hogy 2001-ben azok, akik nem fogyatékos fogalommal élőket voltak, de egészségi állapotukat rossznak ítélték – mivel nem találtak ennek jelölésére válaszlehetőséget a kérdőívben – az „egyéb” fogyatékos kategóriát jelölték meg. Ez megnehezítette a ténylegesen fogyatékos fogalommal élőket megkülönböztetését a tartós betegetől és ezáltal a fogyatékos fogalommal élőket való számának megállapítását. Emiatt tartalmazott a 2011. évi népszámlálás kérdőíve a tartós betegségre vonatkozó kérdést is. A kategóriák szétválasztása ezzel együtt is

tartalmazhat szubjektív elemeket az adatszolgáltatók részéről, de a tartós betegséggel élők jelentős száma azt mutatja, hogy a kérdést a többség helyesen értelmezte.

Az időbeli összehasonlításnál a fentiek miatt különösen fontos a körületekintés. Az adatok visszamenőleges átdolgozására ugyanis – szemben a foglalkozási vagy az ágazati osztályozások szerinti adatokkal – a fogyatékoság témakörében nincs lehetőség.

Fogyatékoságnak tekintjük azt a maradandó állapotot vagy sajátosságot, amikor a személy a testi, értelmi, érzékszervi, mozgásszervi vagy kommunikációs képességét számottevően vagy egyáltalán nem birtokolja, és ez jelentős mértékben gátolja a társadalmi életben való részvételében, a megszokott, a hagyományosan elvárható életvitel gyakorlásában.

A népszámlálási kérdőív tételesen felsorolta a legjellemzőbb, leggyakrabban előforduló fogyatékoságokat. Az összeírás alkalmával legfeljebb három fogyatékoságot lehetett feltüntetni. Ha egy személy egynél több fogyatékoságot jelölt meg, akkor annyiszor van elszámolva a táblázatok fogyatékoságtípusokat tartalmazó részénél, amennyi fogyatékoságot megjelölt. A táblázatok „fogyatékosággal élők” sorában azonban egy személy csak egyszer szerepel.

Tartós betegség

A tartós betegségre vonatkozó kérdések az ún. **különleges adatok** közé tartoznak. A népszámlálási törvény alapján a válaszadás e kérdésekre önkéntes volt.

Tartós betegségnek számít az olyan tartós egészségkárosodás, amely jelenleg nem gyógyítható, de gyógyszerekkel vagy más terápiákkal kezelhető. Ilyen pl. a cukorbetegség, az asztma, a tüdőbaj, a magas vérnyomás, a daganatos betegségek, a szív- és érrendszeri betegségek, az ízületi betegségek.

Háztartás, család

Háztartás (magánháztartás)

Közös háztartásba az olyan együtt lakó személyek tartoznak, akik egy lakásban vagy annak egy részében laknak, a létfenntartás (pl. étkezés, napi kiadások) költségeit – legalább részben – közösen viselik.

Ha a háztartás egy családból áll, a család és a háztartás lényegében azonos, a háztartás egycsaládos. Az egycsaládos háztartás a családtól abban különbözik, hogy a családdal együtt élő rokon vagy nem rokon személyeket (ideértve a családdal élő állami gondozott gyermekeket is) a családtagok száma nem, a háztartás tagjainak száma viszont tartalmazza. Ha több család vezet közös háztartást, a háztartás többcsaládos. A két vagy több családból álló háztartások tagjainak száma – hasonlóan az egycsaládos háztartásokhoz – a háztartást alkotó családok tagjain kívül magába foglalja a családokkal élő, de külön családot nem alkotó személyek számát is. Az egy vagy több családot magába foglaló háztartás az ún. **családháztartás**.

Azt a háztartást, ahol nem él család, **nem családháztartásnak** nevezzük. A nem családháztartás lehet:

- egyszemélyes háztartás, amikor a háztartást egyetlen személy alkotja;
- egyéb összetételű háztartás, amelyben csak családot nem alkotó személyek élnek, úgymint
 - rokon személyek (pl. testvérek, az egyik nagyszülő bármilyen családi állapotú unokájával),
 - nem rokon személyek háztartása (pl. barátok),
 - rokon személyekből és a velük élő nem rokon személyekből álló háztartás (pl. két testvér a barátjukkal).

Háztartásban, családban élők

A háztartások és a családok adatainak feldolgozása ebben a kiadványban a népszámlálási lakónépességen alapul. A háztartásban és a családban élők száma tehát nem tartalmazza azokat a személyeket, akik az összeírás helye szerinti településen nem tartoznak a népszámlálási lakónépességbe. (Például ha egy háztartás egy házaspárból és egy nőtlen gyermekből áll, a gyermek

egy másik településen tanul és ténylegesen is ott lakik, akkor a gyermek az összeírás helyén nem, hanem a másik településen tartozik a népszámlálási lakónépességbe, ezért az összeírás helyén sem a háztartásban élők, sem a családban élők között nem szerepel.)

Háztartásfő

A háztartásfő egycsaládos háztartásban azonos a családfővel. Többcsaládos háztartás esetén:

- különböző gazdasági aktivitású családfők közül az aktív kereső, ha ilyen nincs, az inaktív kereső családfő a háztartásfő; ha nincs kereső, de van munkanélküli családfő, akkor ő a háztartásfő;
- azonos gazdasági aktivitású családfők közül az idősebb a háztartásfő (azonos életkor esetén bármelyik).

Nem családháztartások esetén a háztartásfő kijelölése a többcsaládos háztartásoknál alkalmazott elveknek megfelelően történt. Háztartásfőnek tekintendő az egyedülálló személy is.

Intézeti háztartás

Az intézeti háztartás azoknak a népszámlálási lakónépességbe tartozó személyeknek a csoportja, akik intézetben (pl. kollégium, idősek otthona, börtön) élnek, és ott közösségi elhelyezést vagy elhelyezést és ellátást kapnak.

Család

A család a házastársi vagy élettársi, illetve vérségi kapcsolatban együtt élők legszűkebb köre.

A család lehet:

- párkapcsolaton alapuló, ezen belül
 - házaspár nőtlen, hajadon gyermekkel vagy gyermek nélkül;
 - élettársi kapcsolatban együtt élő két személy nőtlen, hajadon gyermekkel vagy gyermek nélkül; és
- egy szülő (apa vagy anya) nőtlen, hajadon gyermekkel.

Az 1949. és az 1960. évi adatoknál a gyermekek száma a házas, az özvegy és az elvált gyermekek, valamint a szülő nélkül, nagyszülővel élő unokák számát is tartalmazza, illetve a családok száma magába foglalja a nagyszülőből és unokából álló életközösségeket is.

Családi állás (családban, háztartásban betöltött szerep)

A családi állás az azonos háztartásban élő személyek egymáshoz fűződő rokonsági vagy egyéb (gazdasági) kapcsolatát fejezi ki.

Férj, feleség: törvényes házasságban együtt élő férfi és nő.

Élettárs: házasságkötés nélkül, házasságszerű kapcsolatban együtt élő két személy, függetlenül családi állapotuktól és attól, hogy különböző vagy azonos neműek. Az élettársi kapcsolatok száma tartalmazza a bejegyzett, a nyilvántartásba vett vagy a bejegyzés, nyilvántartásba vétel nélkül együtt élőket.

Gyermekeivel egyedül élő szülő, apa vagy anya: az a személy, aki házastárs, élettárs nélkül él gyermekeivel vagy gyermekeivel.

Gyermek: a férj, feleség, élettárs vagy apa, anya családi állású személyek gyermeke, ha nem alkot önálló családot, függetlenül életkorától, családi állapotától és attól, hogy van-e saját megélhetési forrása. Gyermekeknek kell tekinteni az örökbe fogadott, a nevelt és a házasságon kívül született gyermeket is. A gyermekek számába nem tartoznak bele az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett, illetve az állami gondozott gyermekek.

A háztartás- és családfeldolgozásokban gyermek csak a nőtlen, hajadon (azaz házasságot még soha nem kötött) családi állapotú, gyermek családi állású személy lehet. Ekkor a gyermekként összeírt nem nőtlen, hajadon személyek az egyéb rokonok között szerepelnek.

Felmenő rokon: a férj, feleség, élettárs, gyermekével egyedül élő szülő apja vagy anyja, nagyszülője, dédszüllője, apósa vagy anyósa.

Más rokon személy: az előző családi állású személyek közé nem sorolható, de az adott háztartásban élő személy, aki a háztartás legalább egy tagjával rokonsági kapcsolatban van (pl. a házaspár valamely tagjának testvére, nagybácsi, nagynéni, unokatestvér, egyik nagyszülő az unokájával).

Nem rokon személy: aki a család egyik tagjával sincs rokonsági kapcsolatban, pl. háztartási alkalmazott, barát. Ide tartozik az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett, illetve a nem örökbe fogadott állami gondozott gyermek.

Egyedülálló: az a személy, aki külön háztartásban egyedül él.

Családfő

A családfő házaspár és élettársi kapcsolat esetén a férj, illetve a férfi élettárs, egy szülő gyermekkel típusú családokban a szülő, azonos neműek élettársi kapcsolatában az idősebb élettárs.

A háztartások, családok gazdasági aktivitási összetétele

A háztartások, illetve a családok gazdasági aktivitási összetételét az határozza meg, hogy a bennük élő személyek gazdasági aktivitásuk alapján a négy főkategória (foglalkoztatott, munkanélküli, inaktív kereső, eltartott) közül melyikbe tartoznak.

Háztartások, családok gazdasági aktivitási összetétele	Foglalkoztatott	Munkanélküli	Inaktív kereső	Eltartott
	személyek száma a háztartásban, családban			
1, 2, 3 és 4– foglalkoztatottal	>0	>=0	>=0	>=0
Nincs foglalkoztatott, munkanélküli van	=0	>0	>=0	>=0
Nincs foglalkoztatott, inaktív kereső van	=0	=0	>0	>=0
Nincs foglalkoztatott, csak eltartott van	=0	=0	=0	>0
Csak foglalkoztatott van	>0	=0	=0	>=0
Csak munkanélküli van	=0	>0	=0	>=0
Csak inaktív kereső van	=0	=0	>0	>=0
Csak eltartott van	=0	=0	=0	>0
Foglalkoztatott és inaktív kereső van	>0	=0	>0	>=0
Foglalkoztatott és munkanélküli van	>0	>0	=0	>=0
Inaktív kereső és munkanélküli van	=0	>0	>0	>=0
Foglalkoztatott, inaktív kereső és munkanélküli van	>0	>0	>0	>=0

Háztartások lakáshasználati jogcíme

Tulajdonosi jogcímeűek azok a háztartások, amelyekben a lakás tulajdonosa vagy hasznélvezője él, függetlenül attól, hogy a lakás az adott személynek kizárólagos vagy résztulajdona. Ide tartoznak azok a háztartások is, amelyekben nem él ott a lakás tulajdonosa vagy hasznélvezője, de a háztartás legalább egy tagja vele rokoni kapcsolatban van (pl. házastársa, élettársa, gyermeke, szülője, testvére, unokája) és a lakáshasználatért lakbért nem fizet.

Bérleti jogcímeű az a háztartás, amelyben olyan személy él, aki a lakás egészét – akár egyedül, akár más személlyel közösen – használja, és ezért lakbért fizet. Ide tartoznak a társbérletek (csak önkormányzati tulajdonú lakásnál fordulhat elő) és a bérlőtársi viszony, amikor többen (pl. diákok) közösen bérelnek egy lakást. E csoport tartalmazza a szolgálati lakásban lakó háztartásokat is, amikor a lakás használata a háztartás valamely tagjának munka- vagy szolgálati viszonyához kapcsolódik, függetlenül attól, hogy a lakás használatáért fizet-e lakbért. A bérleti jogcímeű kategória egy alcsoportja a **lakás egy részét bérlő** háztartás is, ha a bérbeadóval közös lakásban lakik, és tőle a lakásnak legalább egy helyiségét (pl. egy szobáját) egyedül, családtagjaival vagy akár más személlyel együtt bérl, és ezért lakbért fizet.

Más jogcímen lakik a lakásban az a háztartás, amelynek lakáshasználati jogcíme az előbbi meghatározások egyikébe sem sorolható be (pl. szívességi lakáshasználó, jogcím nélküli, lakásért eltartó).

Épület, lakás

Lakóegységek

A népszámlálás a személyeket lakóegységekben veszi számba, és a lakásviszonyok megismerése céljából a személyekkel együtt összeírja a lakóegységeket is. A lakóegység fogalma a lakást, a lakott üdülőt és a lakott egyéb lakóegységet foglalja magában.

Lakás

Az eredetileg állandó emberi szállás, tartózkodás (otthon) céljára épített, vagy lakássá átalakított, és jelenleg is lakás céljára alkalmas, meghatározott rendeltetésű (lakó-, főző-, egészségügyi stb.) helyiségek egymással általában műszakilag (építészeti) is összefüggő egysége, melynek a közterületről, udvarról vagy az épületen belüli közös térből (lépcsőház, folyosó stb.) önálló, külön bejárata van.

Egy lakásnak minősült az összeíráskor a műszakilag (építészeti) összefüggő, belső átjárókkal összekötött helyiségek csoportja akkor is, ha egy vagy több helyiség átjáróját ideiglenes jelleggel (nem befalazva) lezárták. Az olyan, többnyire különálló helyiséget, építményt – mint pl. a családi házak nyári konyháját –, amelyet azzal a céllal építettek, hogy a lakás részét képezze, a lakáshoz tartozónak tekintettük, ha azt a főépületben lakó háztartás használta. Az albérletbe kiadott, vagyis idegen háztartás által használt nyári konyha azonban külön lakóegységet képez. Ha az eredetileg összefüggő helyiségeket önálló lakás kialakítása céljából műszakilag megosztották (leválasztották), akkor a hajdani egy lakást a leválasztás utáni állapotnak megfelelő számú lakásként kellett összeírni. Két vagy több, korábban különálló lakás műszakilag (pl. belső ajtókkal) összekötve már csak egy lakást képez.

Üdülő

Jellemzően pihenésre, üdülésre épített, illetve használt lakóegység. A 2011. évi népszámlálás során a lakott üdülők összeírása történt meg – azoké, melyekben legalább egy személy életvitelszerűen élt. A lakott üdülők adatai a lakott lakások adataival összevontan szerepelnek.

A népszámlálási hagyományoknak megfelelően a lakások és a lakott üdülők együttesen képezik a **lakásállományt**.

Lakott egyéb lakóegység

Ebbe a kategóriába tartoznak a lakott gazdasági helyiségek (raktár, présház, istálló műhely, mosókonyha, üzlethelyiség, garázs stb.), illetve ideiglenes, mozgó vagy egyéb létesítmény lakott helyiségei (kunyó, lakókocsi stb.), továbbá az épület telkére épített, önálló háztartás (pl. al- vagy ágybérlet) által lakóhelyként használt olyan különálló létesítmény, amely a lakás fogalmának nem felel meg.

Az 1990. évi népszámlálás adatfeldolgozása során a lakóépületeken belüli lakott egyéb lakóegységek megkülönböztetésére csak a reprezentatív adatfelvétel során volt lehetőség, ezért az alapprogramban az ilyen lakóegységek lakásként lettek feldolgozva.

Lakottság, a lakóegység használata

Lakott a lakás, az üdülő, az egyéb lakóegység, ha abban legalább egy személy rendszeresen, életvitelszerűen élt az összeírás eszmei időpontjában. Azokat a lakásokat, amelyekben laktak ugyan, de lakóik nem tartoztak az összeírás körébe (pl. akik gyógykezelés, turizmus miatt tartózkodnak az adott lakásban, de életvitelszerűen máshol laknak; akiknek ezen a címen van az állandó otthonuk, de tartósan külföldön tartózkodnak; a külföldi diplomáciai testületek tagjai és családtagjaik), nem lakottnak tekintettük.

A 2001. évi népszámláláskor az összeírás körébe nem tartozó személyek által lakott lakások a lakott lakások között szerepeltek, „lakott lakás lakónépesség nélkül” megnevezéssel. Az összehasonlíthatóság érdekében a 2001. évi lakott lakásokra vonatkozó adatokat a 2011. évi fogalom szerint átdolgoztuk.

Nem lakott a lakás, ha abban az összeírás eszmei időpontjában rendszeresen, életvitelszerűen senki sem élt. A nem lakott lakásokat a használat szerint megkülönböztetve a következőképpen csoportosítjuk: csak idényszerűen, másodlagosan lakott lakások; a más célra használt lakások, melyeket az összeírás idején nem eredeti rendeltetésüknek megfelelően, hanem pl. irodaként, orvosi rendelőként, műhelyként használtak, de átalakítás nélkül alkalmasak az eredeti rendeltetés szerinti használatra; a ténylegesen nem lakott, üres lakások, melyek eredeti rendeltetésüknek megfelelnek (nincsenek átalakítva és más célra sem használják), de az adatfelvétel eszmei időpontjában nem volt lakójuk.

Tulajdonjelleg

A lakások tulajdonjellege a lakás egészére vonatkozik és független attól, hogy a lakásnak egy vagy több tulajdonosa van-e (közös tulajdon), a tulajdonos a lakásban lakik vagy sem, illetve hogy a benne összeírt személyek milyen jogcímen laknak a lakásban.

Lakáshasználati jogcím

A lakás egészére vonatkozó használati jogcím azonos a lakást használó háztartás jogcímével. Ha a lakásban több háztartás él, a lakás annak a háztartásnak a lakáshasználati jogcímét kapta, amelyik „Háztartások lakáshasználati jogcíme” alatti felsorolásban előbb található.

A lakás helyiségei

Szoba a közvetlen, természetes megvilágítással és szellőzéssel (ajtóval, ablakkal) rendelkező, legalább 4 m² alapterületű, alvás vagy nappali tartózkodás céljára szolgáló helyiség (háló-, gyermekszoba, ebédlő stb.). Az ablakkal is rendelkező hall, étkező, valamint a rendelőnek, váróhelyiségnek, irodának stb. használt szobajellegű helyiségek szintén a szobák között szerepelnek.

A lakások szobaszám szerinti csoportosítása – függetlenül az egyes szobák nagyságától (alapterületétől) – a lakás összes szobájának együttes száma alapján történt.

Konyha a főzés (esetleg étkezés) céljára létesített és használt –általában közvetlen, természetes megvilágítással, szellőzéssel (ablakkal, ajtóval) ellátott – helyiség.

A közös légtérű, több funkciót ellátó helyiségeket a használat célja szerinti helyiségekre bontva, a megfelelő helyiségek között írtuk össze.

Fürdőszoba (zuhanyozó, mosdófülke) a lakás tisztálkodási célra használt helyisége. Általában vízvezetékkel, szennyvízelvezetéssel és fürdési (tisztálkodási) berendezésekkel ellátott.

Alapterület

A lakáshoz tartozó valamennyi helyiség alapterületének egész m²-ben kifejezett nagysága. Az előszobák (szélfogók, belépők), beépített szekrények, öltözők (gardróbok), éléskamrák, a konyhai, fürdőszobai stb. berendezések alapterülete beletartozik a lakás alapterületébe. A lodzsa, a fedett (zárt) terasz és fedett (zárt) erkély alapterületének a fele, tetőtér (manzárd) esetében az 1,9 m vagy magasabb belmagasságú területet tartozik a lakás alapterületéhez.

A lakás alapterületét a táblázatok részletes illetve összevont alapterület kategóriák használatával mutatják be.

Részletes alapterület (m²) kategóriák:

- 29
- 30–39
- 40–49
- 50–59
- 60–79
- 80–99
- 100–

Összevont alapterület (m²) kategóriák:

–39
40–59
60–99
100

Felszereltség

A közölt adatok mindig a lakáson belül meglévő felszereltséget tartalmazzák.

Hálózati vízvezetékekkel ellátott a lakás, ha vízellátása (közmű-, illetve közüzemi jellegű) vízműhálózatba bekötött vezetéknek a lakás valamely helyiségében felszerelt kifolyócsapján keresztül történik.

Házi vízvezetékekkel ellátott az a lakás, amelyben a vezeték – általában – az épület telkén, udvarán lévő kút vizét vezeti el a lakásban lévő kifolyócsapig.

Meleg folyóvízzel ellátott a lakás, ha a tisztálkodáshoz és a háztartás viteléhez szükséges meleg folyóvizet távvezeték, központi kazán vagy bármilyen egyedi (helyi) vízmelegítő készülék szolgáltatja (beleértve a kis kapacitású, ún. konyhai vízmelegítő készüléket is).

Vízöblítéses WC-vel ellátott a lakás, ha van a lakáson belül – akár külön helyiségben, akár a fürdőszobában – csatornába bekötött, vízöblítéses WC.

Közcsatornával ellátott a közüzemi, illetve a közüzemi jellegű szennyvízcsatorna-hálózatba bekapcsolt lakás.

Házi csatornával ellátott az a lakás, amelyből a szennyvizet az épület telkén lévő zárt szennyvíztárolóba, szikkasztóba (emésztőbe) vagy egyéb helyre vezetik.

Fűtés, fűtőanyag

Helyiségenként konvektorral, kályhával fűtött lakás esetében a helyiségek fűtése egyedileg történik.

Egy vagy több lakást fűtő (központi, cirkó-) kazánal, más eszközzel fűtött a lakás, ha egy lakás vagy egy egylakásos épület helyiségeinek a hőellátása egy fűtőhelyről történik, vagy ha a lakást magába foglaló épület lakásainak a fűtéséhez a hőt az épületben elhelyezett vagy az épülettel közvetlen kapcsolatban lévő kazán szolgáltatja.

Távfűtéssel (távvezetékekkel hőközpontból) fűtött a lakás akkor, ha a fűtést hőerőmű, fűtőmű, termálvíz egyidejűleg több épület számára biztosítja.

Nincs fűtési lehetőség azokban a lakásokban, amelyekben az adatfelvétel időpontjában nem volt fűtőberendezés, illetve a fűtés feltételei sem voltak biztosítottak.

Egyes táblázatokban nem szerepel a „nincs fűtési lehetőség” megjelölésű adatsor. Ilyen esetben a helyiségenkénti fűtésű lakások száma a fűtési lehetőség nélküli lakások számát is tartalmazza. Ezt az összevont közlést az indokolja, hogy a lakások villannyal való ellátottsága teljes körűnek tekinthető, így a fűtés közvetett módon biztosítható.

A kötet a fűtés módja mellett közli a lakás fűtésére leggyakrabban használt **fűtőanyag** (energiahordozó) fajtáját is. Ezek a gáz, fa, szén, villany, fűtőolaj és a megújuló energiaforrások. Többféle fűtőanyag használata esetén a szobák fűtéséhez, illetve a leggyakrabban használt fűtőanyagot (energiahordozót) kellett megjelölni.

Komfortosság

Összkomfortos az a lakás, üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával, továbbá főzőhelyiséggel, fürdőhelyiséggel és (a fürdő-, vagy külön helyiségben) vízöblítéses WC-vel, villannyal, melegvíz-ellátással, szennyvízelvezetéssel, központos fűtési móddal rendelkezik.

Komfortos az a lakás, üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával, főzőhelyiséggel, fürdőhelyiséggel és vízöblítéses WC-vel, villannyal, melegvíz-ellátással, szennyvízelvezetéssel és egyedi fűtési móddal rendelkezik.

Félkomfortos az a lakás, üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhelyiséggel, továbbá fürdőhelyiséggel vagy vízöblítéses WC-vel, villannyal, vízellátással és egyedi fűtési móddal rendelkezik.

Komfort nélküli az a lakás, üdülő, amely legalább egy 12 m²-t meghaladó alapterületű lakószobával és főzőhelyiséggel, valamint egyedi fűtési móddal rendelkezik.

Az előbbi komfortfokozatok egyikébe sem sorolható lakások a **szükség- és egyéb** lakások.

Építési év

Az újonnan épített, illetve a teljesen újjáépített épületekben lévő lakások építési éve megegyezik a használatbavételi engedély kiadásának évével. Többlakásos épületekben az egyes lakások használatbavételének időpontja eltérhet. Amennyiben a lakásnak használatbavételi engedélye nincs (régiből építészeti, engedély nélkül igénybe vett), az építési év azonos az első lakó beköltözésének az évével. (A lakástatarozás vagy a felújítás éve nem tekinthető építési évnek.)

Falazat

A lakásokat magába foglaló épület külső falazatának anyaga szerinti csoportosítás az alkalmazott technológia és felhasznált alapanyagok alapján a következő kategóriákba sorolható:

- téglá, kő, kézi falazóelem
- közép- vagy nagyblokk, öntött beton
- panel
- fa
- vályog, sár stb., alapozással
- vályog, sár stb., alapozás nélkül

A környezet lakóövezeti jellege

Ez az ismérv nem az összeírt lakásra, hanem annak környezetére, a településnek azon kisebb vagy nagyobb részére vonatkozik, ahol a lakás található.

A lakóövezeti jelleg közölt kategóriái a következők:

Városias (hagyományos): általában a városok központjára és az azt körülvevő területre jellemző, többnyire zárt utcásos beépítésű övezet, amely területén túlnyomóan egy- vagy többszintes lakóépületek és közintézmények helyezkednek el.

Lakótelepi: Az 1960-as évektől az 1980-as évek végéig, többnyire házigyári technológiával épített, közép- és magas lakóházak, házsorok együttese.

Lakóparki: Az 1990-es évek óta épült, közös, parkosított telken elhelyezkedő, egységes építészeti arculattal kialakított, többlakásos lakóépületekből álló épületegyüttes.

Villanegyedi: Általában utcarendben (esetenként telepszerűen), alacsony és közép- és magas társasházakkal, kertes villákkal, valamint üdülőkkel beépített területek. Az épületek jellemzői: az átlagost jóval meghaladó méret, nívós vagy luxus kivitelezés, egyedi tervezés és megjelenés.

Családi házas, falusias lakóövezet: Alacsony beépítésű (földszintes vagy egyemeletes) 1–3 lakásos épületekből álló területek, amelyek a nagyobb települések esetén a település központjától általában távolabb találhatók. Ebbe a kategóriába tartoznak a falvak hagyományos beépítésű lakóövezetei, illetve a sorházak is.

Üdülő- és zártkerti területi: Elsődlegesen magánüdülőkkel, hétvégi házakkal és/vagy társasüdülőkkel beépített terület, a települések külterületén létrejött kerteszerűen művelt, kis parcellákra osztott terület, a telkeken főleg átmeneti tartózkodásra és tárolásra szolgáló építményekkel.

Alacsony státusú: Leromlott állagú, lebontásra ítélt lakóházak, ideiglenes jelleggel épült telepek, putrik, barlanglakások és hasonló lakóövezete.

Magányos vagy csoportos beépítésű külterületi: Többnyire mezőgazdasági, erdőgazdasági hasznosítású, külterületen épült lakóházak (pl. tanya, tanyacsoport, őrház, erdészház).

Ipari, üzemi, egyéb terület: Ipari és mezőgazdasági üzemek, bányák, vasutak munkásai számára épített kolóniák, telepek (ezek általában földszintes, gyakran soros építésű lakóházak), valamint a jellemzően ipari üzemek által beépített területen található lakóházak övezete.

A lakások lakóival kapcsolatos ismérvek

A **lakók száma (lakószám)** szerinti besorolás a lakásokban összeírt, és a népszámlálási lakónépességbe tartozó személyek száma alapján történt.

A **lakók korösszetétele** szerinti táblákban a lakásokat a lakóik életkora alapján a következő csoportba soroltuk:

Korcsoport, éves		Születési időpont
-29	Fiatalkorú	1981. október 1.–2011. szeptember 30.
30–59	Középkorú	1951. október 1.–1981. szeptember 30.
60–	Időskorú	1951. szeptember 30. vagy korábbi

Épület

Az épület fogalmi körébe tartoznak a lakóházak, az üdülőházak, továbbá az olyan egyéb épületek, amelyek eredetileg nem lakás céljára készültek, de bennük legalább egy lakás (üdülő), vagy egy lakott egyéb lakóegység van.

Egy épületnek minősül az önálló szerkezettel, tűzfalal és külön bejáratral rendelkező épület akkor is, ha a másik épülettől elválasztó tűzfala kívülről nem látható.

Külön épületnek tekintjük az egybeépített, többszekciós (több bejáratú, több lépcsőházas) szalagházak egyes szekcióit, ha egymással nincsenek rendszeresen használt belső átjárókkal összekötve (nem tekintve átjárónak a tűzvédelmi átjárót, illetőleg a szerelősíntet). Ilyenek általában a lakótelepi szalagházak külön házszámmal vagy betűjelzéssel ellátott lépcsőháza. Az egybeépítettségétől függetlenül külön épületnek számítanak az ikerházak, továbbá a sorházak külön bejáratú egységei, ha azokat egymástól tűzfal választja el, valamint a városi háztömbök tűzfalal elválasztott lakóháza.

Az **épület rendeltetése** (típusa) lehet:

Lakóház: olyan épület, amelyben kizárólag vagy többségében lakások vannak.

Üdülőépület: időszakos tartózkodásra (üdülésre, nyaralásra, pihenésre) használt, egy vagy több üdülőegységet magába foglaló épület.

Nem lakóépület: minden olyan épület, amelyben a többségében nem lakás céljára szolgáló helyiségek, helyiségcsoportok mellett legalább egy lakás vagy lakott egyéb lakóegység található. Ilyen épület lehet pl. iskola, irodaház, üzletház, gyárépület, de nem tartoznak ide a diákotthonok, a munkásszállók, a szociális-, a gyermek- és csecsemőotthonok, a szállodák, a panziók, a kórházak stb.

Az épület nagysága (lakásszám)

A besorolás alapja az épületben lévő összes (lakott és nem lakott) lakás, illetve lakott üdülő száma.

Az épület magassága

Az épületek magasságát (az emeletek számát) a bennük lévő, legmagasabban fekvő lakóegység határozza meg.

Az épület építési éve

Az épületek építési évét a bennük lévő lakások (üdülők) építési éve határozza meg. Különböző építési évű lakások (üdülők) esetén az épület építési éve az, amikor a legtöbb lakás épült. Azonos számú előfordulás esetén az épület építési éve megegyezik a legrégebben épült lakás építési évével.

Jelmagyarázat

- = a megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő
- .. = az adat nem ismeretes
- ... = nem közölhető adat
- x = a mutató nem értelmezhető
- 0 = a mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad
- üres hely = az üresen hagyott blokkba eső mutatók nem értelmezhetők